

Miljööväärtuslik küla – kena, mõnus ja isemoodi koht

Kes nüüd vähegi on tutvunud Muhu valla üldplaneeringuga, peaks teadma peatükki “**Miljööväärtuslike hoonestusalade ehitus- ja kasutustingimused**“. Seal on **meie endi poolt välja valitud 14 miljööväärtuslikku küla**: Igaküla, Paenase, Külase, Lõetsa, Võiküla, Räsä, Suuremõisa, Nautse, Rootsivere, Koguva, Mõega, Soonda, Ridasi, Linnuse. Peatüki lõppu on lisatud, et Muhule iseloomuliku külamiljöö säilitamiseks rakendatakse mitmeid ehitus- ja kasutustingimusi.

Kahjuks ei võimaldanud valla üldplaneeringu maht 2008. a analüüsida nende 14 küla erisusi ja hetkel kehtivadki meile kõigile ühesugused ehitus- ja kasutustingimused.

Sellepärast ongi Muhumaa “võim ja valitsus” otsustanud nüüd meile pisut appi tulla ja algatas 2010. a sügisel Muhu valla miljööväärtuslike külade ehk just meie oma tarbeks teemaplaneeringu. Esimeses etapis osalevad **Igaküla, Paenase, Külase, Lõetsa, Võiküla, Räsä ja Suuremõisa külad**. Muhu Vallavalitsus on läbi eelneva konkursi palganud meile planeeringu vormistamisel abilis- teks konsultantfirma AS PÖYRY ENTEC spetsialistid Tallinnast.

Teatavasti on igasugune planeering üheaegselt nii **looming, õigusakt kui ka nõuanded ja võimalused**, kuidas edasi minna. Ka siis, kui teinekord järjepidevus on katkenud.

Looming ja ilumeel

* On väga meeldiv näha, kuidas muhulased oma igapäevase töö kõrval oskavad ja suudavad luua ilu enda ümber, mis on hakanud nakatama ka teisi. Kodud ei saa kauniks ühe aasta ega päevaga. See nõuab inimeste aastatepikkust tööd, arvestusi ja ühiseid huvisid ning nende realiseerimist, mis saab omakorda aluseks meie inimeste elustiili kujundamisel. /Elle Ots/

* Muhu ehitusmeistrite loomingu on raiutud graniidi ja paekivitahukate rütmidesse. Pädaste mõisa kõrvalhooned ja Piiri magasiit, paljud rehielamud, 19. sajandi lõpus populaarseks saanud kivekeldrid räägivad ehitajate kõrgest meistrilikkusest ning tugevast ilumeelest. /Mark Soosaar/

* Muhu inimesel oo nii palju

Igaküla kiviaiad. Erakogu

loovust, ilumeelt ja ühtekuuluvustunnet.

Õigusakt ja miljöö

* Planeerimisseaduses on miljööväärtuslik hoonestusala määratletud füüsilise ruumina. Seepärast ei ole miljööalade planeeringutes tildjuhul kirjeldatud miljööd kui õhkkonda, mingi koha atmosfääri. Tunnetuslik pool väljendub identiteediväärtuses, mis sisaldab miljööala tähendust ja tähtsust kohalike elanike jaoks. Kuna tunnetus eeldab teadmist, siis on võimalik inimese arusaamist miljööst kujundada – inimene näeb seda, mida teab. Seetõttu on oluline, et miljööväärtuslike alade valik ja planeerimine toimuks spetsialistide ja elanike koostöösena. Planeerimisprotsess annab võimaluse planeerijatele ja kohalikele elanikele üksteist täiendada ja harida. /Lilian Hansar/

* Miljööväärtus on tegija kätes ja vaataja silmades.

Nõuanded ja võimalused. (Pirangud?)

* Eluviis, mis praegu miljööväärtuslikuks peetava keskkonna on loonud, on aga tänaseks lakanud olemast. Nüüd on küsimus selles, kas, kuidas ja mil määral tahame säilitada ja taastada pelka kesta või kui tahame seda täita tänapäevase sisuga, siis kuidas. /Aado Keskpäik/

* Selleks, et taasloovatenä püsima jääda, tuleb toetuda

eelkõige oma esivanemate elutarkusele ja alles siis otsida eeskujusid väljastpoolt /Kaljo Põllu/

* Parimat tulemust ei saavutata mitte piirangute ja kitsendustega, vaid kogukonna kokkulepetega. On väga tähtis, et meie kõigi teadmised olust ja võimalikest tulevikuvariantidest oleksid põhjalikud ning põhjendatud. Rõõm ehitamisest on üks elu ilusamaid naudinguid. /Mark Soosaar/

* Piirangute seadmine on vajalik kultuuriväärtusliku pärandi säilitamiseks ja arenguvõimaluste määramiseks ning alade kõrgekvaliteedilise elukeskkonna tagamiseks, seejuures mitte takistades arenguid ja ehitustegevust, vaid säilitades mitmekesise ja paljutäendusliku keskkonna külas elavatele inimestele.

Mis tehtud, mis teoksil? Ehk kuidas on planeerimine tänaseni kulgenud

1. Alustuseks oli meil 2011. a aprillikuus võimalus täita vastav küsitlusankeet, mille eesmärgiks oli välja selgitada eelnimetatud külates elavate elanike nägemus ja meelsus olemasolevate väärtuste ja piirangute vajaduse kohta.

2. 2011. a kevadel käisid meie külates “fotosilmaga” planeeringu konsultandid ehk külalised kaugemalt. Nende ülesanne oli hinnata meie külade väärtusi eelkõige kõrvaltseisja pilguga. Eesmärk oli

mitte hinnata iga hoonet või krunti üksikuna, vaid kogu külapilti teravikuna.

3. Valla maaosakonda oli meid külade kaupa kokku kutsutud 30. juunil ja 1. juulil, kus tutvustati teemaplaneeringu lähteseisukohti, vaatasime tehtud fotosid ja analüüsisime küsitlusankeete.

4. Küsitlusankeetidest on Pille Tamm teinud kokkuvõtte 2011. a juulikuul “Muhulases”.

5. 2011. a novembriks on kokku pandud esimene paberikandjal ca 100 lk planeeringu kavand koos illustreerivate fotodega. Seal on selgitatud planeeringu koostamise meetodikat, kirjeldatud külade kaupa olemasolevat olukorda ja antud lühike kokkuvõttev hinnang väärtustest.

6. Nüüd siis käib see paberkaust külakorda. Ka valla maaosakonnas peaks see saadaval olema.

7. Meie kohustus on külaelanikena nüüd üle vaadata, kas ja kuidas meid on mõistatud. Kas külade väärtusi on ikka hinnatud vastavalt meie ettepanekutele ja kuidas meid on osanud “lugeda” välisvaatlejad.

8. Kõik arusaamused ja leitud “näpukad” tuleb nüüd kenasti kirja panna ja vallavalitsusele ka edastada. Kes siis veel peale meie endi oma küla kõige paremini tunnevad.

9. Järgmine etapp oleks kokkusaamine planeerijatega, kus arutaksime ja vaataksime veelkord üle, kas kõik on hästi.

Järg pöördel.

Kontrolli elektripaketi sobivust

Eesti Energia lisas oma e-teenindusse automaatse paketikalkulaatori, mille abil saab koduklient kontrollida, kas tema tänane elektripakett on tema elektritarbimist arvestades sobivaimat elektripaketti, saab ta selle kohe e-teeninduses ära vahetada. Automaatne paketikalkulaator arvestab, kas kliendil on ühe- või kahetariifne elektritarvesti ja analüüsib tagasiulatuvalt tema viimase 12 kuu elektri tarbimist. Lisaks tavaelektri pakettidele saab võrrelda ka Rohelise Energia pakette.

Miljööväertuslik küla – kena, mõnus ja isemoodi koht

Algus eelmisel leheküljel.

10. Seejärel lepime kokku just meile sobilikes nõuetes ja otsustame, kas planeering on valmis ka teistele näitamiseks. Igapäev, elagu ta kasvõi maailma teises otsas, on õigus meie plaanidele vastu väidelda ja ettepanekuid teha.

11. Olge siis vahvad ja julged kaasa rääkima! Kuidas edasi, sellest räägime järgmine kord.

Lõpetuseks väljavõte Muhu valla kodulehelt

Muhulased hoiavad omasid. Olgu inimene kuitahes veider, omapärane või kõver - ta on oma ja kui ta peaks hädasse jääma, on abistajaid alati. Muhulasel on terav mõistus ja arenenud mõtlemissõime. Samas ei peeta Muhus targaks inimest, kes ainult palju teab, vaid just sellist, kes teadmistele lisaks ka midagi oma kätega teha oskab.

Rahvapärase arhitektuuri hea säilimine on aidanud alal hoida Muhule iseloomulikke põlised külamiljööid - kiviaedade labürintid paiknevat sumbküla, kus kõik naabrid on sõna otseses mõttes üksteise valvsa pilgu all ning kogukondlik kontroll allutab nii vaimse kui materiaalse sfääri ühtsetele - ja väga kõrgetele - nõuetele.

Inna Ligi Igaküla Ansu-Matsilt, samuti ühest Muhu miljööväertuslikust külast

Maamaksumäär ja maamaksust vabastamine 2012. aastal

Muhu Vallavolikogu 14.12.2011. a määrusega nr 62 kehtestati Muhu vallas 2012. a üldised maamaksu-määrad hinnatsooniti alljärgnevalt:

H0478001 - 2,0% maamaksustamishinnast aastast; H0478002 - 1,0%; H0478003 - 1,1%; H0478004 - 1,1%; H0478005 - 1,1%; H0478006 - 1,2%; H0478007 - 1,1%; H0478008 - 1,2%; H0478009 - 1,2%; H0478010 - 1,2% maamaksustamishinnast aastast.

Maamaksust vabastatakse kirjaliku avalduse alusel ja tingimusel, et maksuvabastuse taotleja ei saa üüri ega renditulu maa kasutusõiguse eest ning rahvastikuregistris registreeritud elukoht asub elamus, millise maalt soodustust taotle-takse.

Maamaksust vabastatakse järgmised isikute grupid:

* riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel pensioni saajad (vanadus-, rahva-, töövõimetus- ja toitjakaotuspension);

* represseeritu ja represseerituga võrdsustatud isik okupatsioonirezhiimide poolt represseeritud isiku seaduse mõistes.

Maamaksust vabastatakse kuni 1,0 ha ulatuses elamualuse ning sinna juurde kuuluva õuema osas, maksusoodustusega kuni 13 eurot.

Avaldusi paber kandjal saab esitada vallavalitsusele vallamaja kantseleis ja maaosakonnas alates 2.1.2012 **kuni 15.1.2012.** a k.a. Elektrooniliselt palun saata avaldused maa@muhu.ee

Koguva sadam ärkab ellu

Merendusmuuseum mõrrakuuri

Vahetult enne jõule võttis Eesti valitsus vastu korralduse Koguva sadama akvatooriumi piiride määramiseks, sadama taassünniks on tee viimaks valla, kirjutab 30. detsembri Saarte Hääl.

Koguva rannast on merel käidud küla algusaegadest saati. Ühes sadama taasavamisega on MTÜ Ankur eestvedajatel suured plaanid avada kevadel sadamas saarte merendus- ja kalandustraditsioone tutvustav muuseum. Selleks rekonstrueeritakse vana mõrrakuur, kus hakatakse eksponeerima vanu kalapüügiiristu ja -varustust. Seintele pannakse nii vanemat kui ka uemat pildimaterjali.

Jõulukess Lõetsas

Juba üheksandat korda 1. adventist kolmekuningapäevani Lõetsa külas Jüri-Jaani talu-studios toimunud Jõulukessist kirjutab 7. jaanuari Meie Maa.

Huvilisi oodati talustuudiosse nii jõulukaarte ostma kui neid ise savist tegema; sai kingitusi glasuurida ning nime peale kirjutada. Lisaks jagati külauudiseid ja perenaised said vahetada huvitavamaid pühade-rettepte. Kessist võis leida puust, riidest ja savist jõulukungi sõbrale.

Avatud oli kohvik ning sisse sai vaadata LEADER-projektiga valmivasse hoonesse. Loovuspesas võis näha Suurt Muhuraku näitust, mille eksponaadid valmisid eelnevalt toimunud õpitöös. Teeviidad ja telefoninumbriid aitavad leida õige teeotsa Jõulukessini.

**Muhu Muuseum tänab
kõiki annetajaid ja
soovib edukat alanud
aastat!**

On kavas taastada Kallaste ja Vörkaia kalasadamad

Muhu vallas on rekonstrueeritud kolm turismi edendamiseks mõeldud erasadamat ja veel mõned eraomandis olevad lautrid, kirjutab 4. jaanuari Saarte Hääl. "Vaatomata aktiivsele kutsetegevusele on rahaliste vahendite puudumise tõttu jäänud rekonstrueerimata Muhu valla kalasadamad, millest sõltub kogu sektori edasine jätkusuutlik areng," ütles Muhu valla arendusnõunik Mihkel Jürisson.

2010. aastal võttis Muhu vald 25 aastaks rendile Kallaste ja Vörkaia sadama, mis on heade püügitelemuste poolest tuntud kogu maakonnas.

Jürisson märkis, et lisaks kohalike põhjaranniku kalurite toetamisele avaneb seeläbi merevärv ka teistele saareelanikele. "Eesmärk on taastada sadamad, kuhu koondusid kalurid erinevatest piirkondadest, loomaks alust kalandussektori elujõulise arengule," selgitas Jürisson.

Muhu vald on investeerinud sadamaprojektide eeltööde jaoks tuhandeid eurosid. Mihkel Jürissoni sõnul soovib vald kalandusfondi kaudu saada ühe sadama ehitustööde jaoks esmalt ligikaudu 190 000 eurot, et taastada akvatoorium ja kaldakindlustused.

Muhu valla veemajandus ja selle valupunktid

Antud artikkel on koostatud, et aidata vallaelanikel teadvustada endale ühte olulisemat teemat Muhu saarel, milleks on igapäevane veemajandus, eelkõige reoveemajandus. Tegemist on põgusa sissejuhatusega, millele peaks järgneva 2012. aasta jooksul lisanduma täpsustusi ja täiendusi.

Veemajandus on juba mõnda aega olnud päevakorral seoses projektiga „Green Islands“ (pearahastajaks on Kesk- Läänemere Interreg IV A programm 2007-2013, täpselt saarestike ja saarte allprogramm), mille raames nii mõnigi muhulane on täitnud põgusa küsimustiku keskkonnateenuste kasutamise kohta. Täname neid, kes on selle vaevaks võtnud ja ka neid, kes seda 2012. aasta esimesel kvartalil veel teevad. Teist on suur abi projekti järgmise olulise etapini jõudmiseks, milleks on Muhu saare põhjavee kaitstuse kaart täpsustamises 1:10000. Siinkohal võite küsida, milleks meile seda vaja peaks olema? Küsimus on õigustatud. Põhjendan seda järgmise tekstiga, mille koostamisele on oma mõtete ja tähelepanekutega abiks olnud nii Muhu vallavanem, ehitusspetsialist kui ka AS Kuressaare Veevärk juhatause liige Ain Saaremäel.

Miks on põhjavee kaitstus oluline teema Muhu saarel? Muhu pinnas on suures osas kaetud väga õhukese pinnakattega, aga on ka alasid, kus paekivist aluspõhi ulatub suisa maapinnale. See tähendab seda, et saarel on nõrk reostuskaitstus, mis omakorda tähendab, et reostuse tee põhjaveeni on kiire ja tekkiv reostus võib olla üsna laialtulatlik. Muhu saarel on täna ca 900 majapidamist, sh suvemajad. Ühiskanalisatsiooniga on kaetud suuremad külad nagu Liiva, Hellamaa ja Piiri-Linnuse. Väljaehitatud süsteemide majandamine on aga väga kulukas ja sellest tuleneb ka kõrge hind teenuse kasutajatele. Kuna enamus saare majapidamisi paikneb hajusalt ja alaline elanikkond ei ole väga suur, siis ühiskanalisatsiooni laiendamine ei ole tulevikus otstarbekas. Seega tuleb ülejäänud alal veemajandus lahendada lokaalsete kaevude ja reoveesüsteemidega. Lokaalsed

reoveesüsteemid on oma lahenduselt keerukad ja seda eriti lähtuvalt ulatuslikust kaitsmata põhjaveega alast Muhu saarel.

Muhu valla ehitusspetsialisti sõnul on Muhu küllalt intensiivselt arenev piirkond, kuhu rajatakse igal aastal juurde suvekodusid, samal ajal toimub ka üha aktiivsemalt püsielanike majapidamiste veemajanduse rekonstrueerimine. Selline olukord on tekitanud surve lokaalsete reoveesüsteemide ehitamiseks, olgu need siis kinnised kogumismahutid või pinnasüsteemid. Paraku ei oska inimesed aga alati ennast vajalike nõuete ja tingimustega kurssi viia. Vajalike oskuste ja teadmisteta ehitatud süsteemid ei pruugi aga valmimisel töötada ning selle tagajärg võib olla enda ja ka naabrite rikutud joogivesi. Täna on paljudel tekkinud arvamus, et kinnise reoveekogumissüsteemi ehk kogumismahuti rajamisel mured lõppevad või ei teki neid üldse. Paraku pole ükski süsteem igavene ja vajab haldamist ning odavalt muretses mahutiga käivad samuti kaasas hooldus- ja aegumiskulud. Seetõttu tuleks võimalusel kaaluda mitut erinevat varianti.

Kinnise reoveekogumissüsteemi rajamisel on oluline teada, et kasvava nõudluse tõttu ei suuda tühjendamisteenuse pakkujad alati vajadust katta ja ka Liivale rajatud purgla ei suuda lõputult mahutada. Siinjuures on veel oluline, et purglaste toodav hajaasustuse reovee reostuskoormus on tunduvalt kõrgem ühiskanalisatsiooni omast, mis omakorda häirib puhasti stabiilset töövõimet. Reoveepuhasti tööd häirib ka ebaühtlane reovee juurdevool, mis on tingitud suvitusperioodil suurenevast elanikkonnast. Muhu saare reoveesüsteemide parendamist takistab ka asjaolu, et puudub ülevaade kodumajapidamiste reoveekäitlimest. Ühe lisaprobleemina tuleb siinkohal veel välja tuua asjaolu, et täna ei teata, kui palju on aastaid tagasi paigaldatud metall- või betoonmahuteid, mis lekivad, või

lihtsalt väga hooletut reovee ja käimlajääkidega ümberkäimist.

Pinnasüsteemidele on küll sätestatud rangemad nõuded ning selle rajamine (Vabariigi Valitsuse määrus 1.1.2002 nr 269 „Heitvee veekogusse või pinnasesse juhtimise kord“) võib osutada esmapilgul üsna kulukaks. Selgeks on vaja teha rida näitajaid nagu pinnase looduslik kalle või selle puudumine, pinnase veejuhtivus ja ka liigvee kogunemise kohad kinnistul. Pinnase kalde puudumine võib viia teid pumba kasutamise vajaduseni ja liigvesi võib pärssida juba olemasoleva puhasti töövõimet või põhjustada pinnase reostusohu. Seetõttu tuleb selle kõigega oma reoveesüsteemi rajamisel arvestada. Nõuete eiramise tulemusena ei pruugi kallilt rajatud süsteem normidele vastata. Veemajanduse planeerimisel võiks kindlasti kaaluda ka tänapäevase kuivkäimla rajamise võimalust, see lihtsustab kindlasti veepuhastusnõudeid ja suure tõenäosusega on ka majanduslikult kasulik. Oluline on kaaluda erinevaid variante ja valida oma majapidamisse nii majanduslikult kui looduslikult kõige sobivam võimalus.

Seega saame vastata eespool esitatud küsimusele, miks on vajalik Muhu saare põhjaveekaitstuse kaart täpsusega 1:10000? Sellise täpsusega põhjaveekaitstuse kaart annab vähem või rohkem objektiivse ülevaate pinnase põhjavett kaitsevatest omadustest. Kaardi peamiseks eesmärgiks on näidata saare erinevate piirkondade põhjavee reostustundlikkust. Loodame antud materjali muuta võimalikult põhjalikuks, et sellest saaksid abi nii vallaametnikud saare elanike nõustamisel kui ka elanikud reoveepuhastussüsteemide valimisel. Soovime, et antud kaardi abil oleks võimalik teha reoveekäitlust puudutavaid otsuseid lihtsamalt ja kõiki vajalikke aspekte arvesse võetult.

Edukat ja teguderohket uut aastat!

„Green Islands“ meeskond
Kontakt: triin.vokk@gmail.com

Muhu Muuseumis

Jaauarar narütused
“Kalender Muhus ja mujal”
ning Göte Aski fotonäitus
Gotlandist ja selle
kiviaedadest.

Selle näituse sai muuseum
näitamiseks Eesti esinduse
kaudu.

Muhu elanikud külade lõikes (1.1.2012)

1. Aljava 11
2. Hellamaa 158
3. Igaküla 13
4. Kallaste 85
5. Kantsi 21
6. Kapi 23
7. Kesse 6
8. Koguva 37
9. Kuivastu 53
10. Külasepa 40
11. Laheküla 17
12. Lalli 9
13. Leeskopa 19
14. Lehtmetša 36
15. Lepiku 11
16. Levalõpme 28
17. Liiva 189
18. Linnuse 82
19. Lõetsa 77
20. Mõega 28
21. Mõisaküla 15
22. Mäla 38
23. Nautse 30
24. Nurme 14
25. Nõmmküla 110
26. Oina 0
27. Paenase 32
28. Pallasmaa 22
29. Piiri 69
30. Pädaste 46
31. Päelda 18
32. Pärase 30
33. Põitse 30
34. Raegma 3
35. Rannaküla 23
36. Raugi 10
37. Rebaski 9
38. Ridasi 37
39. Rinsi 25
40. Rootsivere 41
41. Rässa 22
42. Simisti 36
43. Soonda 30
44. Suuremõisa 36
45. Tamse 15
46. Tupenurme 30
47. Tusti 10
48. Vahtraste 25
49. Vanamõisa 43
50. Viira 54
51. Võiküla 13
52. Võlla 47

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013

Green
Islands
Saaremaa

Lp lapsevanemad!

Muhu Põhikooli hoolekogu on pidanud 2011. aastal neli korralist koosolekut.

Mis on siis olnud peamised probleemid ja teemad, millega on hoolekogu pidanud tegelema?

Protokolle sirvides on läbiv probleem laste käitumis- ja õpiprobleemid. Oleme püüdnud neid igati lahendada, kuid kahjuks osaliselt tulutult, kuna lisaks lastele ei ole meiega koostöös ka lapsevanemad ja sageli just siit probleemid algavad. Meie peamiseks töövahendiks on ju rääkida, arutleda, püüda leida lahendusi, kuid kui puudub koostöö, siis pole ka tulemust. Sellest on muidugi ääretult kahju, kuna kannatajateks jäävad ju lapsed.

Suvisel ajal oli koolimaja ümbruses probleemiks noorte lõhkumine, suitsetamine ja alkoholi tarbimine kooli territooriumil. Probleemid alkoholiga on kahjuks koolilastel jätkunud ka edaspidi. Poleks ilmselt liig, kui sellised teemad veel kord kodus lastega üle rääkida ja selgitada probleemi tõsidust.

Nagu enamustes maakoolides, on ka Muhus probleemiks laste arvu vähenemine (hetkel õpib koolis 94 last). See mõjutab kooli rahastamist, õpetata vaid ained jne. Seoses sellega on ka oht, et lastel kaob võimalus valida kahe erineva võõrkeele vahel ja koolil tuleb otsustada, kas lapsed õpivad B-keelena vene või saksa keelt.

Jaanuarikuusel koosolekul on hoolekogu arutanud, et koolisöökla võiks toitlustada lisaks koolilastele ka laiemalt. Minu meelest on asi ilusti käima läinud ja kiitus selle eest koolirahvale ja kõõginaistele!

2011. aastal sai kool endale uue direktori. Väga meeldiv, et on veel inimesi, kes sellist rasket koormat tahavad kanda. Jõudu ja jaksu Andresele!

Kokkuvõtteks võiks öelda, et hoidke ikka oma võsukeste tegemistel silma peal, siis peaksid ka asjad ilusti laabuma.

Kõike head soovides

Triin Valk

Muhu Põhikooli hoolekogu esinaine

Muhu Hellamaa 2-klassiline Ministeeriumikool (4)

Toimusid ka nn tähesõidud. 17. oktoobril 1963 toimus selline sõit Muhus, mille käigus viidi jalgrattatel koolist kooli pioneeride kaks-aastaku kohutused. Hellamaa kooli pioneerid andsid oma kohustused üle Piiril sealse kooli pioneeridele, kes need omakorda jalgrattal Orissaarde viisid ja seal kultuurimajas need pidulikult Orissaare ja Tornimäe koolidele üle andsid. Edasi viidi need linna, mis tol ajal kandis mäletatavasti Kingissepa nime. Lisaks Oktoobrirevolutsiooni aastapävale ja Punaarmee aastapävale tuli pidulikult tähistada ka Lenini sünniaastapäeva.

Tavapäraselt pidi üritusi siduma mõne nõukogude tähtpäevaga. Neid oli ohtrasti. Paljud olid seotud Teise maailmasõjaga. Eesti, Saaremaa ja kogu maailma vabastamist fashistlikest röövullutajatest tähistati põhjalikult. Näiteks toimus 1958. aastal matk Punaarmee 40. aastapäeva puhul, mille käigus läbiti Teise maailmasõja lahingupaiku. Väike väin ületati sel korral mootorpaadiga. Sagedased olid kohtumised sõjaveteranidega.

Korraldati ka ekskursioone, mis sel ajal tehti kaugematesse kohtadesse Saaremaal lahtises autokastis. Tallinnasse pääses Virtsust rongiga. 1962. aastal toimus ekskursioon Maardu keemiakombinaati, mis maalastele unustamatu mulje jättis. Hiljem muutusid ekskursioonid mandrile tavapäraseks.

Suvel tuli kooliaias töötada. Kooliaia rajas õpetaja Rutt Aarma ja seda mäletatakse väga kaunina. Õpilased töötasid aias kauaaegse bioloogiaõpetaja Elju Schmuuli juhendamisel.

Piiri kooli lõpetajaid saadab 1975.aastal teele klassijuhataja Aili Maripuu

Pärast keskkooli äraviimist Saaremaale 1953. aastal muutus Piiri taas 7-klassiliseks. 1959. aastast muutus kool 8-klassiliseks. Kuni kooli sulgemiseni oli kooli direktoriks Hilda Rand. Kingissepa Rajooni haridusosakonna juhataja 1976. aasta 22. augusti käskkirjaga otsustati ootamatult kool sulgeda ning õpilased ja õpetajad jätkasid Liival, kus seni oli asunud algkool. Sellega lõppes hariduse andmine Piiril, aga kuna kool oli alustanud tegevust Kantsi Jüriväraval, kolis sealt Piirile ja Piirilt Liivale, siis pole kahtlust, et praegune Muhu Põhikool on kunagise ministeeriumikooli ja ka kõigi teiste Piiril tegutsenud põhiharidust andnud koolide, samuti ka Liiva koolide õigusjärglane, kuna ta tekkis Piiri ja Liiva koolide ühinemise tagajärjel. Laiemas mõttes on Muhu Põhikool ainuke säilinud Muhu koolina ka Hellamaa kooli õigus-

järglane alates sellest, et ministeeriumikool alustas tegutsemist Hellamaa vallas ja kandis Hellamaa ministeeriumikooli nimetust.

Siinkohal tuleks ära parandada aga artikli alguses tehtud viga. Pärast Piirile kolimist nimetati kooli küll vanast harjumusest Hellamaa Ministeeriumikooliks (näiteks 1911. aasta kooliloenduse ajal), kuid hiljem kooli nimi siiski muutus ja kooli hakati nimetama Muhu-Suure 2-klassiliseks Ministeeriumikooliks. Vene keeles kõlas see isegi paremini: Veliko Moonskoje 2h-klasnoje seljskoje utshilishstshe Ministerstva Narodnovo Prosvetshhenija.

Muhu haridusest saavad huvilised edaspidi lisaks lugeda Muhu Põhikooli kodulehelt.

Eda Maripuu

Dokumentide vahetus

Aastail 2012-2014 lõppevad korraga kehtivusaegad Eesti kodaniku isikut tõendavatel dokumentidel, mis on väljastatud alates 2002. aastast kümneaastase ja alates 2007. aastast viieaastase kehtivusega. Sel perioodil mitmekordistub kodakondsus- ja migratsioonibüroode teenindustes klientide arv, pikenevad ootejärjekorrad ning võrreldes praegusega ka dokumenti kättesaamise ooteaeg. Eeltoodust tulenevalt palume elanike mõistvat suhtumist.

Ühtlasi palume kontrollida oma dokumentide kehtivusaega ja

esitada taotlus uue dokumendi saamiseks aegsasti, soovitavalt umbes kuus kuud enne selle kehtivusaja lõppemist. Samuti palume dokumendi kättesaamiseks arvestada 30-päevase tähtajaga.

Lisaks soovime 15-aastastele ja vanematele Eesti kodanikele, kellele on varem välja antud Eesti kodaniku pass või isikutunnistus (ID-kaart), esitada taotlus uue ID-kaardi saamiseks posti või e-posti teel. ID-kaardi taotluse esitamiseks ei pea isiklikult teenindusse kohale tulema, kuid dokumendi kätte-

saamiseks tuleb siiski pöörduda teenindusse.

Eesti kodanik saab ID-kaardiga reisida Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikides, pass on vajalik eeskätt reisimiseks väljapoole Euroopa Liitu ning seda posti ega e-posti teel taotleda üldjuhul ei ole võimalik.

Seoses teeninduste töökoormuse kasvuga on eriti oluline, et ka Eestis elavad välismaalased esitaksid elamisloa pikendamise ning elamisloakaardi taotlused õigeaegselt ning võimalusel piisava ajavaruga.